1945 оной январиин
25
ЧЕТВЕРГ
№ 16 (4652)
Сэн 20 мунгэн

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБКОМОЙ
ба УЛАН-УДЫН ГК-гэй
болон БМАССР-эй
ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ
ОРГАН

Верховно Главнокомандалагшын
ПРИКАЗ

1-дэхи Белорусска фронтын сэрэгүүдые командалагша
Советскэ Союзай Маршал ЖУКОВТА
Фронтын штабай начальник
Генерал-полковник МАЛИНИНДА

…эхи БЕЛОРУССКА фронтын сэрэгүүд му…дэр, январиин 22-ой үдэшэлэн тэшэ, тан…а соединенинүүд ба ябган сэрэгүүдэй эрмэл…этэ добтолго ѣхэһэнэй эсэстэ, ПОЗНАНЬ го…то ороходо замууд дээрэхи түмэр ба шоссейнэ …нуудай шухала узел болон немецүүдэй …алгын газарай түшэг тулгууриин хүсэтэ …т болохо ГНЕЗЕН (ГНЕЗНО) гэдэг городые …эн абаба.

…ЕЗЕН (ГНЕЗНО) гэдэг городые эзэлэн аба…н түлөө болоһон байлдаануудта генерал-пол…ник ЧУЙКОВ, генерал-лейтенант АНТИПЕН… генерал-лейтенант БЕРЗАРЕН гэгшэдэй …үүд; танкова сэрэгүүдэй генерал-полковник …ДАНОВ, танкова сэрэгүүдэй генерал-лейте…т ОРЕЛ. танкова сэрэгүүдэй генерал-лейте…т ШАЛИН, генерал-майор ДРЕМОВ, танкова …үүдэй генерал-майор ЮЩУК, полковник …ЖАНЯН, полковник ГУСАКОВСКИЙ, под…ик СМИРНОВ., полковник МОРГУНОВ, …ик СОЛОВЬЕВ, полковник ЛИПАТЕНКОВ, …ик АНФИМОВ, полковник КОШЕЛЕВ, …ик ТЕМНИК, подполковник ХВАТОВ, …ОНОМАРЕНКО, полковник ЗЕМЛЯКОВ, …УЛИКОВ, подполковник МЕЛЬНИКОВ, …ник КОБРИН, подполковник МИНДО…эдэй танкистнууд; артиллериин гене…ник КАЗАКОВ, артиллериин генерал…РОЛОВ, артиллериин генерал-майор МЯ… артиллериин генерал-майор КАМЕН… полковник КУЗЬМИН, полковник КАВАИ… полковник КАГАН, полковник БОНДАРЕН… полковник ЩЕДРИН, подполковник СОЛКОВ, подполковник ГОРОХОВЕЦ, подполковник РАСПОПИН, майор ЖИЕНКО, майор БИКЕТОВ, майор САВИН гэгшэдэй артиллеристнууд; инженерно сэрэгүүдэй генерал-полковник ПРОШЛЯКОВ, полковник ХАРЧЕВИН, полковник БОРИСОВ. подполковник ТРАХТЕНБЕРГ, майор ТИМАШЕВ гэгшэдэй сапёрнууд; хэлхээ холбоонэй генерал-лейтенант МАКСИМЕНКО, подполковник ЗАХАРОВ, подполковник ИВАНОВ, подполковник ТУ.І.К, подполковник ВАНИШ, гэгшэдэй хэлхеэ-холбоошод шалгарижа гараба.

Ингэжэ туйлэһан илалтые тэмдэглэхын тулада ГНЕЗЕН (ГНЕЗНО) городые эзэлэн абахын түлөө болоһон байлдаануудта үлэмжэ ехээр шалгараһан соединенинүүд болон частинуудта «ГНЕЗЕНСКЭ» гэһэн нэрэнүүдые олгожо орденуудаар шагнагдахаар табиха.

Мүнөөдэр, январиин 22-то, 22 часта манай Эхэ оронoй столица МОСКВА бэлбол ГНЕЗЕН (ГНЕЗНО) городые эзэлэн абаһан 1-дэхи Белорусска фронтын шэн габьяата сэрэгүүдтэ хоёр зуун хорин дүрбэн ехэ бууgaар хори дахин артиллериин буудалга хэжэ Эхэ оронойнгоо үмэнэһөө салют-мэндэ хүргэхэ байна.

Онсо һайн дайшалхы ябуулгануудые хэһэнэй түлөө ГНЕЗЕН (ГНЕЗНО) городые сүлөөлхын түлөө болоһон байлдаануудта хабаадалсаһан Танай хүтэлжэ байгаа сэрэгүүдтэ БАЯСХАЛАН ХҮРГЭНЭБ.

Манай Эхэ оронoй эрхэ сүлөө болон бээеэ даанхай байхын түлөө болоһон байлдаануудта ами бээе үгэһэн геройнууд хэтэ мүнхэдөө алдаршаг!

Немецкэ булимтарагшад үхэжэ тонилог!

Верховно Главнокомандалагша
Советскэ Союзай Маршал И. СТАЛИН.

…ой январиин 22.
…943.

…одово Крайовой Радын Президент господин Б. Берут …н Польско Республикын Саг Зуурын Правительствын …ьер-Министр ба Гадаада Хэрэгүүдэй Министр господин Э. Осубка-Моравский гэгшэд Москва ерэбэ

…ово Крайовой Радын Президент господин Б. Берут болон … Республикын Саг Зуурын …вительствын Прем ер… ба Гадаада Хэрэгүүдэй … господин Э. Осубка-Мо… Польшын СССР-тэхи …а Онсо эрхэтэ Элшэн …подин С. Модзелевскиин үдэшэлгэтэйгээр январиин 22-то Москва ерөбэ.

Центральна аэродром дээрэ г.г. Б. Берут ба Э. Осубка-Моравский гэгшэдые СССР-эй Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссарай орлогшо В. Г. Деканозов, СССР-эй Польшодохи Онсо ба бүрин Эрхэтэ Элшэн сайд В. З. Лебедев, СССР-эй НКИД-эй 4-дэхи Европейскэ таһагые даагша Б. А. Зорин, СССР-эй НКИД-эй Протокольно Таһагые даагшын орлогшо Г. И. Фомин, мүн тэрэшэлэн Москвадахи Польско Посольствын дипломатическа состав Хэрэгүүдэй Этигэмжэтэ господин Ю. Ольшевский түрүүтэйгээр угтаба.

БМАССР-эй Совнаркомдо

…убликын худалдаа-хаймазнай эмхинүүдэй, ОРС-удай ба олониитын …оолой предприятинуудай 1944 оной IV кварталай социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд тухай

…СР-эй Арадай Комиссар… Совет республикын тор…, Орснууд ба олониитын …ой предприятинуудай …оной IV-дэхи кварталай …стическэ мүрысөөнэй дүн… хаража үзөөд, тогтоохонь

…олтын аймпотребсоюзай …ивтэ БМАССР-эй Совнар… ба ВКП(б)-тэй обкомой дамжуулгын Улаан туг барюулжа, 1-дэхи шан 10000 түхэриг үгэхэ.

2. Гүрэнэй заводой үргэн хэрэгсэлэй цехын, Зэдын аймпотребсоюзай Петропавловска сельпогой, Бурмонторгын Пригородна отделениин, Баргажанай аймагай Суво-Баянголой сельпогой коллективүүдтэ 2-дохи шан 5.000-5.000 түхэриг үгэхэ.

3. Бурмонторгын, Улан-Удын ПВРЗ-гэй ОРС-ын № 9 столовоо, Бурмонторгын № 22 магазин, гүрэнэй заводой ОРС-ын № 1 столово, Улан-Удын ПВРЗ-гэй ОРС-ын № 3 магазин, Улан-Удын «Главгастрономой», гүрэнэй заводой ОРС-ын, Яруунын аймпотребсоюзай столовын, Кабанскын аймпотребсоюзай Брянска сельпогой коллективүүдтэ 3-дахи шан 3.000-3.000 түхэриг үгэхэ.

Герасимовска звенонуудые энэ гэһээр һэргээхэ

Колхозно малажалые амжалтатайгаар хүгжөөхэ ябадалда бата бэхи тэжээлэй база гол шухала үүргэ эзэлдэг байна. Тэжээл тухай онсо анхаралаа табихада адуу малай тоо олошорон, ашаг олзонь дээшэлхэ байһаниинь малажалай түрүү фермэ, колхозуудай дүй дүршэл дээрэһээ элирнэ.

Зүгөөр, республика дотор адуу малые бата бэхи тэжээлээр хангаха ябадал холо дутуу байха юм. Жэл бүхэндө тэжээлээр дутаха ябадалнуудай үзэгдэдэг дээрэһэ үсөөн бэшэ мал хоролтодо ороно. Тэжээлэй бата бэхи базын байгуулагдаагүй дээрэһээ республика дотор адуу мал үсхэбэрихэ 1944 оной гүрэнэй түсэб дүүргэгдөөгүй байна.

Гэбэшье, республикын олонхи аймагууд тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандана. Колхозуудай сабшалан үлэгжүүлхэ хэрэгтэ хайхалгагүйгөөр хандадаг, сабшалан болон бэлшээриие гуримшуулха хэмжээнүүдые абадаггүй ябадал энээндэ баримта боложо үгэнэ. Сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ шухала удхашанартай герасимовска звенонууд хэрэгсээгдэнэгүй.

«Республикын колхозуудаар герасимовска звенонуудай хүдэлмэри һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» тогтоол соогоо БМАССР-эй Арадай Комиссарнарай Совет болон ВКП(б)-гэй Обкомой бюро партийна, советскэ, илангаяа газартаряалангай органууд колхозуудтахи герасимовска звенонуудай хүдэлмэриие хүтэлбэрилнэгүй, хүдөө ажалай специалистнууд, илангаяа машинно-тракторна станцинуудай агрономууд ба хүдэлмэрилэгшэдые энэ хүдэлмэридэ хабаадуулха тухай хэмжээ абанагүй гэжэ тэмдэглэһэн байна.

Сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ ябадалда угаахэ удхашанартай герасимовска звенонууд бүхы колхозуудаар һэргээгдэжэ хүдэлмэрөө эхилхэ зэргэтэй.

БМАССР-эй Арадай Комиссарнарай Совет болон ВКП(б)-гэй Обкомой бюро 1945 оной январиин 17-ой тогтоол соогоо иигэжэ бэшэбэ гэбэл: «1945 оной февралиин 1 хүртэр республикын бүхы колхозуудаар герасимовска звенонуудые һэргээжэ, ондоо хүдэлмэридэ ороһон луговодуудые һөөргэнь бусааха ябадал хангахыень республикын Наркомзем, аймгүйсэдкомууд болон ВКП(б) гэй айкомуудые уялгалха».

ВКП(б)-гэй айком, аймгүйсэдкэм болон газартаряалангай органууд республикын Совнарком, ВКП(б)-гэй Обкомой бюрогой шиидхэбэриие саг соонь дүүргэхэ бүхы хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй. Колхоз бүхэнэй таряалангай бригада, малажалай фермэнүүдэй дэргэдэ герасимовска звенонуудые һэргээжэ, үбһэ хуряаха түсэб дүүргэхэ ябадал хангахаар агротехническэ хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэхэ бүрин хүсэтэй звенонуудые эмхидхэхэ шухала. Герасимовска звенонуудта член бүхэнэй 50 гектарһаа дээшэ бэшэ сабшалан таһалжа үгэхэ хэрэгтэй.

Партийна, советскэ, газартаряалангай органууд һэргээгдэһэн герасимовска звенонуудые үргэлжэ хүтэлбэрилжэ байха уялгатай. Герасимовска звено бүхэн үбэл, хабар, зун, намарай үедэхи зорилгонуудаа һайн мэдэхэ зэргэтэй.

БМАССР-эй Совнарком болон ВКП(б)-гэй Обкомой бюро болбол үбэлэй үедэ агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ хэрэгтэ шухала анхаралаа хандуулан, февралиин туршада сабшалан дээрэ саһа тогтоохо, мүльһэ, наг шэбхэ гаргаха, сабшалангай газар хоройлхо һургаал бэлэдхэхэ даалгабари колхоз бүхэндэ хүргэхыень республикын Наркомзем, аймгүйсэдком болон ВКП(б)-гэй айкомуудые уялгалһан байна. Харин колхозуудта имагтал даалгабари үгэһөөрөө хизаарлаха бэшэ, тэрэнээ үргэлжэ хүтэлбэрилжэ дүүргүүлхэ ябадал партийна, советскэ, газартаряалангай органууд хангаха уялгатай.

Республикын колхозуудай урда 1945 ондо сабшалан болон бэлшээриин ургаса һайжаруулха шухала зорилго табигданхай. Энээниие бэелүүлхын тулада республикын сэлото луговод В. А. Герасимовай дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала.

В. А. Герасимовай агротехникын дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэтэеэ хамта, БМАССР-эй СНБ болон ВКП(б)-гэй Обкомой бюрогой шиидхэбэриин ёһоор герасимовска эрхим звенотой колхозуудай нэгэндэ аймаг бүхэндэ эмхидхэгдэхэ лаборатори-гэрнүүдтэ шухала анхарал табиха хэрэгтэй. Эдэ лаборатори-гэрнүүдые һайнаар заһабарилжа, тэндэ агротехническэ пропаганда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, аймагай эрхим герасимовецүүдэй дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо һургуули ябуулха шухала.

Адуу малай тоо толгойе олошоруулан, ашаг олзыень арбидхаха хэрэгтэ угаахэ удхатай герасимовска звенонуудые һэргээжэ 1945 ондо сабшалангай үндэр ургаса хуряахын түлөө партийна, советскэ, газартаряалангай органууд шангаар тэмсэхэ уялгатай.

Бурят-Монголые сагаангвардеецүүд ба интервентнүүдһээ сүлөөлһэнһөө хойшо 25 жэлэй ойе амжалтануудаар угтахын түлөө герасимовска звено бүхэн эрхим ерээлгэеэ харуулаг лэ!

Верховно Главнокомандалагшын
ПРИКАЗ

2-дохи Белорусска фронтын сэрэгүүдые командалагша
Советскэ Союзай Маршал РОКОССОВСКИДО
Фронтын штабай начальник
Генерал-лейтенант БОГОЛЮБОВТА

2-дохи БЕЛОРУССКА фронтын сэрэгүүд амжалтата добтолгобо үргэлжэлүүлжэ, мүнөөдэр, январиин 22-то, үдэрэй эсэстэ Зүүн Пруссида харгы замуудай шухала узелнууд ба немецүүдэй хамгаалгын газарай хүсэтэ түшэг тулгуурнин пунктнууд болохо ОСТЕРОДЕ ба ДОЙТШ-АЙЛАУ гэдэг городуудые байлдаатайгаар эзэлбэ.

ОСТЕРОДЕ ба ДОЙТШ-АЙЛАУ городуудые эзэлэн абахайн түлөө болоһон байлдаануудта генерал-полковник ФЕДЮНИНСКИЙ, генерал-лейтенант КОКОРЕВ, генерал-лейтенант ПОЛЕНОВ, генерал-майор РАДЫГИН, генерал-майор БОРЩЕВ, генерал-майор ЛЯЩЕНКО гэгшэдэй сэрэгүүд; танкова сэрэгүүдэй генерал-полковник ВОЛЬСКИЙ, танкова сэрэгүүдэй генерал-майор СИДОРОВИЧ, танкова сэрэгүүдэй генерал-майор САХНО, танкова сэрэгүүдэй генерал-майор МАЛАХОВ, танкова сэрэгүүдэй генерал-лейтенант ПОПОВ, подполковник ШИМАНОВСКИЙ, полковник ГРИШИН, полковник ПОЛУКАРОВ, полковник ГНЕЗДИЛОВ, полковник МИХАЙЛОВ, полковник КОЛЕСНИКОВ, подполковник ЛИТВИН, полковник СОМОВ, полковник ТУРЕНКОВ, полковник ДАВИДЕНКО, подполковник ПИВНЕВ, майор ФИШКИН, майор КУРНИКОВ гэгшэдэй танкистнууд; артиллериин генерал-майор КАЗАКОВ, полковник ВОРОНИЧ, полковник ИБЕЛЕВ, подполковник БАЛЬСИН, полковник ПЕТРОВ, полковник ГРЕЦОВ гэгшэдэй артиллеристнууд; авиациин генерал-полковник ВЕРШИНИН, авиациин генерал-майор АЛЕКСЕЕВ, авиациин генерал-лейтенант БАДУКОВ, полковник ВИНОГРАДОВ, полковник КАЛУГИН, полковник СМОЛОВИК, полковник РЫБАКОВ, полковник ВУСС, полковник ДОДОНОВ, авиациин генерал-майор ФЕДОРОВ, подполковник КАЗАЧЕНКО гэгшэдэй лётчигууд; полковник ЦВАНГЕР, полковник ДУГАРЕВ гэгшэдэй сапёрнууд; полковник БАХИЛИН, полковник МИНИН гэгшэдэй хэлхээ холбоошод шалгаржа гараба.

Илгэжэ туйлаһан илалтые тэмдэглэхын тулада ОСТЕРОДЕ болон ДОЙТШ-АЙЛАУ гэдэг городуудые эзэлэн абахын түлөө болоһон байлдаануудта үлэмжэ ехээр соединенинүүд болон частьнуудые орденуудаар дахаар табиха.

Мүнөөдэр, январиин 22-то, 23 часта, манай столица МОСКВА болбол ОСТЕРОДЕ болон ДОЙТШ-АЙЛАУ гэдэг городуудые эзэлэн абаһан 2-дохи Белорусска фронтын шэн габьяата сэрэгүүдтэ хоёр зуун 24 бэн ехэ буугаар хори дахин артиллериин буудалгаар Эхэ оронойнгоо умэнһөө салют-мэндэ хүргэхэ.

Онсо һайн дайшалхы ябуулгануудые хэһэн ОСТЕРОДЕ болон ДОЙТШ-АЙЛАУ городуудые эзэлэхын түлөө болоһон байлдаануудта хабаадалсаһан тэлэжэ байгаа сэрэгүүдтэ БАЯСХАЛАН ХҮРГЭНЭБ.

Манай Эхэ ороной эрхэ сүлөө болон бэеэ дааһан байдалай түлөө байлдаануудта ами бэеэ үгэһэн баатарнуудта мүнхэдөө алдаршаг!

Немецкэ булимтарагшэд үхэжэ тонилог!

Верховно Главнокомандалагша
Советскэ Союзай Маршал И. СТАЛИН.

1945 оной январиин 22
№ 244.

ЛЕНИНСКЭ ЗАМААР, СТАЛИНАЙ ХҮТЭЛБЭРИ ДОРО

В. И. Ленинэй нүгшэһэн үдэрһөө хойшо 21 жэл болоһоной ойдо зорюулагдаһан шаналал-дурасхалай заседани дээрэ 1945 оной январиин 21-дэ нүхэр Г. Ф. Александровай хэһэн элидхэл

Нүхэдүүд! Манай алдарта парти болбол өөрынгөө үндэһэ һуури табигша агуу ехэ Ленинэй нүгшэһэнһөө хойшо 21 жэл соо тэмсөжэ ба илажа ябана. Хүнүүдые ажал ябуулгын үрэ дүнгөөр сэгнэхэ гээшэ тон зүб байбад, энээнииe партинууд, гүрэнүүд ба арадуудта хабаадуулан хэлэхэдэ бүришье һаа зүб байна. Хурса һонороор харан мэдэдэг Ленин болбол тэрээнэй һургаалые дахажа нүхэр Сталинай хүтэлбэреөр социалистическэ общественные байгуулһан, советскэ гүрэниие бүхэжүүлһэн, түрбэлгүй хүсэтэ армиие бии болгоһон ба фашистска булимтарагшадтай гурбан жэлһээ үлүүтэй саг соо ухаатэ тэмсэл хэжэ, өөрынгөө үнэн түрэл, ленинско-сталинска хэрэгые хамгаалһан советскэ хойто үеынгэө хүнүүдые харахадаа омгорхохо байгаа.

1. Улаан Арми бэлбол Эхэ оронойнгоо урда өөрынгөө уялгые нэрэ түрэтэйгөөр дүүргэнэ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үнгэрэгшэ жэл Улаан Армида шиидхэхы шанартай илалтануудые асараа, тэрээнэй ашаар зэбүүн муухай дайсан советскэ газар дээрэһээ зайлуулагдан хаягдаһан байна. Манай сэрэгүүдэй арюун һайхан сүлөөлэлтын үүргэ бүхы хэмжээгөөрөө дэлгэрбэ. Энэ жэл болбол Ленинэй уридшалан хэлэһэн заабариин үнэн зүбые шэнээр гэршэлэн батадхаа «Хэрбээ бидэнэй амгалан тайбан хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэдэ һаад ушаруулаа хадань, бидэнүүд бүгэдэрадай дайнда бодон гарахабди, тиихэлэ тэдэ авантюра ба бандитизмда хабаадалсагшад хоггүй пяза дарагдан һалаха байха» гэжэ Ленин бэшээ һэн.

Эгээл иигэжэ Ленинэй уридшалан хараһан юумэ хүсэлдэбэ.

Большевигүүдэй партиин унтаршагүй үзэл сурталаар зоригжоһон манай үеын хүнүүдэй ниитэ болбосоролой хэрэгтэ аша туһа хэлгөөрөө омгорхон байгаа манай арад болбол ажалай ба дайн байлдаанай газар дээрэ баатар хүсэлгынгөө үрэ шэмые амһаба.

Советскэ гүрэн болбол дайнай ябаса дундуур өөрынгөө хүсэн шадалые дэлгэрүүлээ. Тиихэдэ Улаан Арми болбол хүсэн ба сэрэгэй мэргэжэл шадабаряар дайсанай армиһаа холо булюу боложо, ленинскэ ёһоор, сталинскэ ёһоор зэбүүн муухай дайсанда ухаалай сохилтонуудые хэбэ. Фашистска арми үнгэрэгшэ жэлдэ бүхы советско-германска фронт дээрэ хойно хойноһоо хяа бута нэрьегдэһэн байна. Крым, Прибалтика, Белорусси, Молдавиин түлөө болоһон түүхэтэ тулалдаануудта Улаан Арми шадабаритай бэрхээр илажа гараа. Эзэлэн абаһан советскэ газараа олон миллион немецкэ солдадуудай ами бэеые үгэжэ, тэсэн барижа, советскэ газар дээрэ тогтоохо гэһэн немецүүдэй һуулшынь түсэб эбдэрэн унаһан байгаа. «Немецко-фашистска дарлалтаһаа манай арадые ба газар дайдые сүлөөлхэ» гэжэ Улаан Арми ба советскэ арадай урда нүхэр Сталинай табиһан Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай нэгэдэхи зорилго бэелүүлэгдэһэн байна.

Тэрээнтэй хамта советскэ сэрэгүүд баруун зүг тээшэ холо хүртэр нэбтэрэн орожо, Германиин эзэлһэн европейскэ оронуудһаа немецүүдые намнан гаргаха жэшээлэшэгүй дайн сэрэгэй походуудые бэелүүлбэ.

Манай сэрэгүүд оломиллион хүн зонтой Польшын, Чехословакиин, Югославиин ехэнхи газарые сүлөөлөө.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай героическа арми болбол Советскэ Союзай хилын саада тээ миллионһоо үлүү квадратна километр европейскэ газар дээрэһээ немецүүдые намнан гаргаба, тэрээн дээрэ мүнөө Улаан Армиин ашаар немецкэ дарлалтаһаа гараһан 5 миллион гаран хүнүүд һуужа байна. Мүнөө советскэ сэрэгүүд өөһэдынгөө бузар булай дайсаниие советскэ хилэһээ 300, 400 ба 800-шье километр болохо Европын газар дээрэ сохижо байна.

Мүнөө Улаан Арми манай союзна Польша ба Чехословакиин газар дээрэ эрмэлзэлгэтэ добтолго дэлгэрүүлжэ, угаа хүсэтэ немецкэ хамгаалгын газарые гайхамшагта бэрхээр ба түргэнөөр хяа һамна сохижо, Кельце, Радом, Варшава, Ченстохово, Пшасныш, Модлин, Лович, Сохачев, Скерневице, Пиотркув, Краков, Лодзь, Ясло, Горлице, Млава, Дзялдово, Кутно, Томашув, Кошице, Прешов, Влодлавек, Иобянице гэдэг ба бусад олон городуудые эзэлэн абаад, саашадаа баруун зүг тээшэ амжалтатайгаар дабшажа ябана.

Энэ хадаа агуу ехэ сүлөөлэлтынгөө үүргые Улаан Армиин амжалтатайгаар бэелүүлжэ байһан ябадал мүн.

Мүн тэрэшэлэн Улаан Арми болбол Германиин газар дээрэ гитлеровскэ бузар булайнуудые дууһан үгы хэжэ байна. Фашистска Германиин газар дээрэ немецкэ сэрэгүүдые бута нэрьен һалгааха дайнай ябуулганууд илангаяа хатуу шанга байхань дамжаггүй. Фашистска хоротоной галзуу эсэргүүсэлтые нэгэдэмэл нацануудай арминууд диилэн дараха ушартай болоно. Гитлеровецүүд үшөө хүсэтэй, үсэд шангаар тулаха байха. Гэбэшье, дайсан болбол мүнөөдэрэйхидөө орходоо үсэгэлдэр үшөө хүсэтэй байгаа һэн. Тиихэдэ бидэнэр үсэгэлдэр йхидэ орходоо ниилээтгүй хүсэтэй болообди.

Наполеоновско походуудһаа хойшо немецүүд 20—30 жэл болоод лэ хооһолон һүйдхэхэ, шуһата дайн байлдаануудта Европын арадуудые татан оруулдаг байгаа. Зүгөөр тэрэ сагһаа хойшо дайнай ябуулганууд немецкэ газар дээрэ нэгэтэшье болоогүй, үнэндөө немецүүд бусад арадуудта ушаруулагдаһан дайнай зүдэрэл хохидолые хүсэд үзөөгүй байха юм. Мүнөө немецүүд Германиин хилэ дээрэ союзна армиие тогтоон барихын тулада бүхы хүсөө гаргана. Теэд энэнь гит[...]дые бута уналгаһаа абархагүй байха. Октябр[ьска революциин] 27-дохи ой тухай хэһэн элидхэл соо[гоо] Сталин иигэжэ хэлээ һэн: «Нэгэдэмэл нацануудай гитлеровскэ Германида эсэргүү дайниие ила[лтатай] дүүргэхэ шиидхэн түгэсүүтэй байна. Германиин дайнда нэгэдэмэл нацанууд илахань лабтай, мүнөө ямаршье ажаг һэжэг байхагүй». (Советскэ Союзай Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайн[...] нюур 151). Улаан Арми болбол Берлиндэ ил[...] сөөр орожо дайгаа дүүргэхээр гүйсэд шиидэнги.

Манай арми болбол хүсэн, дүй дуршэл ба [...] мэргэжэлэй талаар дайсанай армиһаа булюу б[...]жэ нүхэр Сталин хэлээ һэн. Немецкэ арми [...]римшалһан ут заншалаар ехэ, дайн сэрэг хэхэ [...] дүй дуршэлтэй, олон тоото кадрова офицерскэ [...]униинэй, бэеэ хүсэһэн генералитедтэй бай[...] Улаан Арми дайнай эхин дээрэ мүнөө үеын[...]даа хэхэ тиимэ ехэ дүй дуршэлгүй байгаа. Улаан Арми болбол ондоо ямаршье армида үг[...]жашье болохогүй тиимэ нэгэн шанартай бай[...] Улаан Арми болбол шэнэ ажабайдалые байгуулха [...]лые оложо абаһан ба түбэг бэрхэшээлые зо[...]илан дараха шадабаритай хүнүүдһээ, советскэ [...] түрүү суртал дээрэ социалистическэ оронд [...]жүүлэгдэһэн хүнүүдһээ бүридэһэн байна. [...] эрэгшэд болбол мэнэ һаяхан фабрика, завод, [...] институдта хүдэлмэрилжэ байһан түрүү [...] мүн. Большевигүүдэй парти болбол эдэнэрые [...] ороной дайсанда эсэргүү тэмсэлдэ айхые [...] бүхы һаад хаалтануудые эбдэн даража эсэлтэгүй түргэнөөр урагшаа ябаха шадабаритай х[...] бадаруулһан, шэнэ юумые бии болгогшод, зү[...]ваторнууд болгон хүмүүжүүлээ. Парти[...]тыл дотор, дайн байлдаанда шада[...] дабагдашагүй юуншье үгы гэһэн сэдьхэлтэй[...]дые хүмүүжүүлбэ. Парти хадаа ажана амгалан арадай дунда зохёон найруулгын үзэлые үүсг[...]руулжа советскэ хүнүүдые социалистическэ ба[...] жагсаан бодхоогоошодоол аляар мүн дайнай [...] парти болбол сэрэгэй дуршэл, сэрэгэй [...]гай түрүү мэргэжэл шудалалгала[...] нииe жагсаан бодхообо, немецко-фашистска [булимтарагшадые бута нэрьелгэдэ советскэ сэрэг[...] тэлһэн байна. Өөрынгөө дайсаниие хүсэн ба [...] мэргэжэлэй талаар Улаан Армиин түргөөр бу[...]далынь энээгээр лэ тайлбарилагдана.

Гитлеровскэ һүрэг дээрмэшэдэй удамарша[...]

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

ЛЕНИНСКЭ ЗАМААР, СТАЛИНАЙ ХҮТЭЛБЭРИ ДОРО

Нүхэр Г. Ф. Александровай элидхэлэй үргэлжэлэл

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 2-дохи нюурта).

...гэшэ жэлдэ советскэ сэрэгүүдтэ сохигдон германска ...ин үзэһэн ехэ диилдэлтые фашистска политикын ... немецкэ сэрэгэй мэргэжэлэй дээдэ зэргын «туй...уудай» нэгэн гээшэ гэжэ сэгнэдэгынь жэлтэй ...

...944 онойнгоо туйлалтануудай» ашаар немецүүд ...еэгүй үндэр» дээрэ гараа гэжэ мэдээжэ фашистска ...лэгшэ генерал Дитмар һаяхан тэмдэглэһэн ... Гитлерэй даалгабаряар фашистска зонхилогшодой ...инь шэнэ жэлээр дашарамдуулан үгэ хэлэхэ зуу... немецүүд «хүүшан жэлые дабажа, мүн тиимээр ...шье үнгэргэхэ» гэжэ мэдүүлһэн байха юм. Хэрбээ ...үүд энэ жэлэй январь да хэжэ эхилээшэдээл адляар ...жэлые «үнтэргэхэ» байбални, гитлеровскэ гүрэн ба ...эй арминь ойрын сагта дууһан барагдаха, Нэгэдэ...ганууудай илалтань бэелжэ дүүрэһэн баримта ..., харин мүнөө Германиие зонхилжо байгаашад ...но ба сэрэгэй гэмтэд болон зэмэсэ эзэлхэ байна.

...рэгшэ жэл хадаа дайсанай сэрэгэй гол хүсэнүү...та сохихо талаар Улаан Армиин Верховно Глав...ндованиин гүн ехэ ба зоримтой бодомжонуудай ... бүрин илалтын жэл болоо. Манай гүрэнэй зэбсэгтэ ...үүдэй советскэ, ленинско-сталинска эмхидэл илаба. ...этэ океанһаа Хара далай хүртэр—туйлай урта ...этэй газарта манай фронтнуудай ябуулгануудынь ...эмэл бодомжодо, нэгэдэмэл зорилтодо зорюулагдан ...айгаа. Иимэ түрбэлгүй ехэ зэбсэгтэ хүсэнүүдые ...лководец хүтэлбэрилжэ байһан жэшээнүүд дайнуу...ууудэ үгы байна. Ниитэ зорилгые дүүргэхын ...а иимэ ехэ арминууд иимэ имагта һайнаар нэгэ...дэһэн, хүтэлбэрилэгдэһэн баримтануудые сэрэгэй ...эй түүхэ мэдэнэгүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ Улаан ...ин туйлаашадал адли эды зэргын ехэ сэрэгэй поли... үрэнүүд шууд түргөөр туйлагдаһан ушар ...й походуудай түүхэдэ мүн лэ элитэ бэшэ байна. **...Сталин болбол Улаан Армиие мүнөө сагай армиа эгээн ехэ хүсэтэй, үлэмжэ түрүү арми болгоо, ...лэн ямаршье, тэрэ тоодо түрбэлгүй хүсэтэй дайсаймаха шэнжэлхы ухаагаар Улаан Армиие зэбсэглээ** ...леровскэ эзэрхэг түримхэйнэртэ эсэргүү дай хэх... манай партиин ленинскэ политикын илалтанүү...иимэ байна. Эдэ илалтанууд хадаа сэрэгэй хэрэг...инизмын бүрин түгэлдэрөөр бадарһан ябадал ...

Советскэ гүрэнэй хүсэ шадалай хэлбэришэгүй ургалта

...ан Армимнай хүсэнүүдөө сусаралтагүй арбидхан ...лжа, фашистска дээрмэшэдэй бута дээрэ улам-улам ...аһан аянгын буудал мэтэ сохилтонуудые хэһэн энэ ...дэ советскэ гүрэнэй хэлбэришэгүйгөөр ургажа ... түгэлдэр хүсэндэ түшэглэнэ.

...тскэ гүрэниие зохёон байгуулагшад ба хожэьнор ...димир Ильич Ленин, нүхэр Сталин болбол общест...ендхөн байгуулха ба советскэ республиканууудай ...дые харин дайсадһаа хамгаалха ябадалда шинд... хүсэн болоһон большевигүүдэй партиие советскэ ...тухай һургаалаар зэбсэглэбэд. Большевигүүдэй ...болбол эдэ үзэл бодолнуудые нарин нан... сахижа, хүтэлбэри болтожо, манай гүрэниие ...үлын тулада ехэ ажал ябуулһан байна. ...ин хэһэн хүдэлмэринь мүнөө туһа ту...үрэнүүдые үгэбэ. Манай Эхэ орон болбол ...э ударидагшадай түсэбөөр ба хүтэлбери доро тог...һон советскэ гүрэнэй бууралшагүй хүсөөр, дэлгэ...гжэһэн шадалаар аршалагдан абарагдаа.

...«Россидо добтолон орохо гэһэн ямаршье һэдэлгэ..., тэрэшэлэн Россидо эсэргүү сэрэгэй ябуулгануу...ндээшье хадань, тиимэ һэдэлгэнүүд үшөө нэгэшье ...байжа болохо, бидэнэр өөһэдынгөө дуршэлөөр ха...лайбди, мүн эдэ бүхы һэдэлгэнүүд тооһон тэбриг ...һалаха гэжэ бодото дуршэл дээрэһээ мэдэнэбди. ...д манай дайсадай хэһэн һэдэлгэ бүриин һүүлээр ...р урда тээхиһээ бүри хүсэтэй боложо гараха ...ди»—гэжэ Ленинэй хэлэһэн сэсэн үгэнүүдые ...а үзэе. (том XXV, нюур 420).

...нэй хүсэн ба бата бэхи тухайда, тэрэнэй бэелүүл...йгаа политикын үнэн ба болбосоронгы байһанай ...а имагтал түүхэтэ хүгжэлтынь бодото үрэнүүдээр ... шадагдаха юм гэжэ Ленин һургадаг һэн.

...һата тэмсэлээр хүсэеэ бууруулһан аратууд болон ...үүд удаан саг соо үргэлжэлһэн уршагта хүшэр ...үдай һүүлээр доторой зүришэлөөнүүдтэ дайрагда...эшэлэн ниитын байгуулалтын политическэ ба эко...ска үндэһэ һууринуудынь һулардаг задагайрдаг ...эз түүхэ болоһон дуршэл мүнөө хүртэр харуулдаг ... Жэшээлхэдэ, дэлхэйн нэгэдүгээр дайнай һүүлээр, ...ашадшье, илагшадшье экономическа ба политиче...ндаралда дайрагдаһаар байха юм. Харин гансал манай гүрэн болбол манай арадта тудаһан мүнөөнэй дайнай иимэ хүндэ хүшэр туршалганууудые тэсэжэ ба тэрэниие дабажа шадаһан байна. Советскэ гүрэнэй түгэлдэр хүсэниинь Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн соогуур бадаран, дай хэхэдэ таарамжагүй байһан эрхэ байдалнуудые таарамжатай болгожо шадаһан ба дайнай ябасые үндэһөөрынь хубилгажа шадаһан, өрөнөйнгөө заха хизааргүй ехэ баялиг ба арадай барагдашагүй ехэ хүсэнүүдые арадай болон эсэгэ ороной ажабайдалые хамгаалгада, дайсаниие бута сохихо ба хэһээхэ ябадалда зорюулан эмхидхэжэ, ашагтайгаар хэрэглэжэ шадаһан байна. Энэ үндэр һайхан үүргэсэ советскэ гүрэнэй бэелүүлжэ шадаһан ушарынь юуб гэбэл, советскэ гүрэн болбол манай партиин түсэбөөр, бүхы арадаар, тэрэнэй интерестэ байгуулагдаад, тэрэнэй ажабайдал болон туйлалтануудые сахин хамгаалжа байна.

Гансал Советскэ обществодо байжа болохо хүдэлмэришэд, таряашад ба интеллигенциин союз хадаа сэрэгэй үедэ бүгэдые илагша өөрынгөө хүсые элирүүлжэ, дайсаниие бутасохихо ба манай арадуудай үе наһанай туйлалтануудые аршалан хамгаалха арга-боломжо олгоһон байна.

Нэтэн ехэ бүлэ дотор байгаа ахадүүнэр нэгэ нэгэнэрээ боолто бургааһа хухалжа ядаба ха, харин тэдэнэй хэн...шье эдэ бургааһануудые нэжэ-нэжэдээрынь хухалһан юм гэхэ. «Таанаршье энээнһээ удхатай байнат; хэрбээ эбтэй эетэй байгаа һаатнай, таанадые хэншье диилэхэгүй; магад хэрүүл хэлэ татажа, тус тустаа ябаа һаатнай—таанарые хэншье хялбараар хоролхо» гэжэ эсэгэнь хүбүүдтээ хэлэһэн юм гэдэг ородой эртэ урда сагай домог мүнөө хүртэр арадай зохёол соо үлэһэн байна.

Өөһэд хоорондоо ханибарисаатай, союз байгуулангхай байхадаа диилдэшэгүй хүсэн болохобди, харин амиамяараа байгаа һаамнай, энээниие немецкэ арьяатан һамбаашалхаяа һаатахагүй байгаа гэжэ Советскэ Союзай арадууд һайтар мэдэнэд.

Украина, Белорусси, Молдави ба бусад советскэ республиканууудта аюул түбэгэй тохёолдоод байхадань хэрбээ ород арадай, тэрэшэлэн Советскэ Союзай ондоо арадуудай ерэжэ туһалаагүй һаань, юун болохо байһаниие мэдэхэдэ хялбар бээ. Советскэ Союзай бүхы арадуудай дайшалхы хани нүхэсэл хадаа манай Эхэ орониие хариин эзэмдэлтэһээ абараа.

Сэрэгэй үедэ манай советскэ экономико, манай индустри ба колхозно байгуулалта хадаа дайн сэрэг амжалтатайгаар ябуулхадамнай бата бэхи ба найдабаритай үндэһэн болоожо үгэһэн байна. Советскэ хүдэлмэришэд, инженернүүд ба техникүүдэй эршэтэй шанга ажалай ашаар Улаан Армимнай мүнөө немецкэ армиһаа үсөөн бэшэ, харин олон танк, самолёт, ехэ буутай болонхой. Энэ бэе бээсээ харша хүгжэлтын хоёр лини эли тодоор харуулагдаба гэбэл: советскэ обществын дэгжэн баларжа байхада, харин немецко-фашистска гүрэн ушажа ба улам улам һуларжа байна.

Дайн сэрэгэй ябасын үедэ колхозно байгуулалтын бата бэхи байһаниинь, колхозно таряашадай патриотизм шэнэ хүсэтэйгөөр элирбэ. Мүнөөнэй сэрэгые манай дайн, манай шуһа мяханай, ажа амидаралай шухала хэрэг гэжэ тоолодог байһан советскэ таряашан фронтын туһада шэнэ зоригто ажалаараа харуулба.

Һаяхан украинска нэгэ таряашан үбгэн польско территори дээрэһээ Украинада нүүжэ ерээд, колхозто орохые хүсэбэ. Тэрэ таряашан иигэжэ бэшэһэн байгаа: «Германска арми болбол Польшые ба европейскэ бусад олон оронуудые бута сохиһон байна гээшэ. Улаан Арми хадаа германска армиие хяа сохибо. Теэд германска армиие бутасохиһон Улаан Армиин эхэнхинь колхозни-гууд болоноби шуу. Хэрбээ колхозни-гууд фашистнуудые сохилог ба турал колхозойнгоо хэрэгэй түлөө өөһэдынгөө шуһые хайрлалагүй хадаа тэрэнэр колхозто муу бэшээр ажаһуудаг, тиин колхозынь тэдэнэртэ амибэеһээнь үнэтэй байна гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. Иимэ хадань би—баһал колхозно байдалай түлөөб» (Зал соо нэрьезн болоно).

Советскэ обществоһоо түрэжэ гараһан колхозно байгуулалта хадаа манай үедэ эгээл дээдэ ба таряашадай хамтын байдалай эгээн ехэ ажа амидаралай хүсэтэй формо болоожо тогтоо.

Колхозно байгуулалтын илагдашагүй хүсэниинь иимэ байна.

Советскэ интеллигенци болбол дайсаниие бута сохихо хэрэгтэ сэгнэшэгүй туһаяа хэгэ. Советскэ интеллигенци болбол манай сэрэгэй ажахые саашадань хүгжүүлхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэн ба таряашадта сэхэ хүтэлбэрилхы туһаламжа үзүүлнэ гэжэ нүхэр Сталин тэмдэглэһэн байгаа.

Мүнөөнэй Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда советскэ арад шэнги Эхэ оронойнгоо түлөө иимэ абьягстайгаар, иимэ зоригтойгоор ба иимэ дээдэ мэдэрэлтэйгээр тэмсэһэн жэшээн түүхэдэ үшөө байгаагүй юм. Советскэ гүрэнэй хүсэн шадалые эбдэжэ гү, али нуга даражэ шадаха тиимэ хүсэн мүнөө байхагүй.

Удаан сагай ехэ дайн сэрэг болбол ямаршье гүрэнэй хүсэ шадалай, ниитын ямаршье байгуулалтын али тухай тогтууритай байһанай, партин бүхэнэй политикын үзэл бодолой үнэн ба али тухай прогрессивнэ байһанай тон хатуу шалгалта мүн гэжэ XX-дохи зуун жэлэй эрдэм ухаанай эгээл үндэр дээрэ байһан ба манай оюун бэлигтэ арадай сэсэн мэргэниие бэедээ шэнгээһэн Владимир Ильич Ленин эли тодоор харадаг байгаа. Советскэ гүрэн болбол ямаршье бусад түрэнэй тэсээгүй өнэ шалгалтые тэсэжэ гараба. Тэрэ хадаа фашистска һүрэг бузарнуудһаа зүбхэн өөрыгөө хамгаалаа бэшэ, харин Европын олохон арадуудые фашизмын дарлалтада орохо ябадалһаа аршалан абаа. Советскэ түрэн болбол мүнөө гитлеровскэ мүлжэлгэһөө сүлөөлэгдэхэ ба өөрынгөө гүрэнэй эрхэ байдалые бодхоохо ябадалдань Европын арадуудта туһалжа байна. Агууехэ Советскэ Социалистическэ Республиканууудай Союзай сүлөөлэлтын түүхэтэ өнэ үүргэнь дэлхэй дээрэ советскэ гүрэнэй улам хүндэтэй болоһовой, тэрэнэй гадаадын политическэ холбоонуудые үргэдхэхэ ба бэхжүүлхэ ябадалай шухала шалтагаануудай нэгэниинь болоно.

Иимэ болохолоороо манай советскэ гүрэнэй хүсэн шадалые хэлбэришэгүйгөөр бэхжүүлхэ талаар нүхэр Сталинай ябуулдаг сэсэн мэргэн ленинскэ политика хэзээ бүрин түгэс илаба. (Альга ташэлга)

3. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда советскэ арадай туйлаһан үзэл сурталай ба моральна илалта

Түүхэ болбол арминууд ба гүрэнүүдэй сэрэгэй болон политическэ ехэ илалтануудай үсөөн эбшэ жэшээнүүдые үгэһэн байха юм. Гэбэшье, илагшада сэрэгэй амжалтаһаа гадна, дайсанаа үзэл сурталай ба моральна талаар диилэһэн илалта олгоһон дайнууд һүүлэй зуугаад жэлэй түүхэдэ үгы байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайн хадаа сэрэгэй илалтануудай хажуугаар үзэл сурталай ба моральна ехэ илалтануудые манай ороной арадуудта олгобо.

Немецкэ бэшэ арадуудые дарлаха ба хюдаха гэһэн фашистска расова үзэл, тэрээнһээ гадна, арадуудай ханибарисаае хүсэлэг советскэ үзэл—эдэ хоёр үзэлнүүдэй тэмсэлдэ, мүнөөнэй дайнда манай советскэ түрүү зэргын үзэл бодол хүсэд бүрин илаба.

Хар тамгата немецко-фашистска нохосуудай нэбтэрэн ороһон газар бүхэндэ арадууд, гүрэнүүд эрхэ сүлөөгөө, бэеэ даанхай байдалаа хаһагдадаг байгаа, демократическа оронуудай национальна заншал болоһон журамууд гамхайрагүйгөөр үгы хэгдэдэг һэн, үнэн сэхэ ба болбосоронгы бодолто хүнүүд концентрационно лагерьнуудта хаагдадаг гү, али хюдагдадаг байгаа, ажалша зон боолнууд болгогдодог, арадуудай болбосоронгы ажабайдалай үндэһэ һууринуудынь үгы хэгдэдэг байгаа. Эзэмдэгдэһэн европейскэ оронуудта немецкэ сэрэгүүдэй үйлдэжэ байгаа хорото ябуулганууд зэрлиг национализмын фашистска үзэлэ, бүхы немецкэ бэшэ арадуудые зэбүүрхэлгэдэнь хүсэд тулалдана.

Хэзээшье ямаршье гүрэн өөрынгөө үзэл суртал ба өөрынгөө ёһо гуримые удаан саг соо бусад арадуудта гадаадаһаа хүсөөр абхуулжа шадаагүй юм гэжэ түүхэһээ мэдэгдэнэ. Мүнөөнэй дайнай ябаса энэ талаар плангаяа һургаал боломоор урогуудые үгэбэ. Гитлеровецүүд гал ба мэсын, каторга ба үлгэлгын туһаламжатайгаар европейскэ оронуудта фашистска байгуулгые хорото үзэл сурталтайгаарынь дэлгэрүүлхэ гэжэ хэды оролдобошье энээнэйнгээ харюуда юу абааб гэхэдэ, боолшологдоһон арадуудай хүр хилэнгээр сорёгдоһон ба партизануудай мэргэн тобшотой дайралдаһан, мүн тэрэшэлэн патриотуудай эрид шэрүүн үйлэгөөр нэрбэгдэһэн байна. Манай дэлхэй дээрэ мүнөө ажаһуугаа хоёр миллиард үлүүтэй хүн зондо өөһэдынгөө галзуу боолшолгын үзэлые, зэрлиг арьяатад болохо өөһэдынгөө ёһо гуримые абхуулха гэһэн гитлеровецүүдэй бүтэлгүй һэдэлгэнүүдэй гутамшаг үрэнь иимэ байна. Гитлеризмын зэрлиг муухай үзэл болон бузар ёһо гуримые гамгүйрагүйгөөр элирүүлгэ ба усадхалга Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ябаса дунгуур хүсэн түгэлдэрөөр дэлгэрээ. Фашизм хадаа байлдаанай газарта, мүн баһа үзэл сурталай талааршье бута сохюулаа.

Гитлеризмын үзэл сурталда эсэргүүсэн сүлөөтэ дуралтаг аратуудай тэмсэлые нүхэр Сталин тодорхой хурса үгэнүүдээр дуулэһэн байна: «Үндэһэ яһанай зэбүүрхэлэй үзэл ба политика болбол гитлеровскэ тонуулшадай ўнаха нүхэсэлнүүдэй пэгэниинь болоно. Гансахан Франциин, Югославиин, Польшын, Чехословакиин, Грециин, Бельгиин, Даниин, Норвегиин, Голландиин боолшолог...

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта).

ЛЕНИНСКЭ ЗАМААР, СТАЛИНАЙ ХҮТЭЛБЭРИ ДОРО

Нүхэр Г. Ф. Александровай элидхэлэй түгэсхэл

(Түгэсхэл. Эхинииинь 2 ба 3-дахи нюурнуудта).

доhон арадууд бэшэ, харин Гитлерэй дахуулнууд байhан италиянецууд, румынууд, финнүүд, болгарнуудшье немецкэ империалистнуудта эсэргүүсэн бодолон ... дэмы гараhан ушар гэжэ тоолохо болохогүй. Гитлеровскэ hүрэг дээрмэшэд өөhэдынгөө харшан политикаар дэлхэйн бүхы арадуудые Германида эсэргүүсүүлэн бодхоогоо, тиихэдэ «немецкэ шэлэмэл яhатан» гэдэгынь бүгэдэ нийтын зэбүүрхэдэг юумэ болоо» —гэжэ нүхэр Сталин хэлээ hэн.

Фашистска үзэл суртал ба политикын хүсэд банкротхожа hалабашье hааань, дайнай гэмтэдтэ хүлисэхые нюурсахин ноилодог фашистска hүүл дахуулнууд хилын саяна ушоол үсөөн бэшэ бии байна. Зүгөөр, арадууд болбол гитлеровскэ дээрмэшэ бандые хэзээшье бодохогүйгөөр үгы хэхын шухала байhанине тонишье хүндэ ба хэсүү байдал үзэhэн дээрэhээ лаблан мэдэбэ.

Гитлеровецүүдые хүлисэж гээшэгшэ hаа, Нэгэдэмэл нацинуудай хэдэн миллион гражданнуудые саг бусын үхэлөөр үхүүлhэн гэмтэдые, хүсөөр болоошодые, алууршадые урмашуулhан удхатай болохо байна! Элэ шуhан умдатаниие хүлисэж гээшэгшэ hаа мүнөө илагдаашынтаа түлөө харюугаа абалгада бэлэхэхэ аргые гитлеровецүүдтэ олгохо ба дэлхэйн шэнэ дайнай үүдэхэ зам нээхэ удхатай байна!

Гитлеровскэ зэлигүүдые өөгшөөхэ хүн манай орондо байхагүй, байха арганшье үгы, харин бүхы эратнай фашизмые сэрэгэй, морально-политическэ ба үзэл surталай талаар бута сохихо ябадалые эсэстэнь хүргэхэ, хорото ябадалай үмхэй үүр, дэлхэйн бүхы арадуудай зоболонгой үндэhэн болошо Европын түб дунда байhан немецко-фашистска дээрмэшэдэй үурхайе бүри үгы хэхээр шиидэнхэй.

Морально-политическэ ба үзэл суртадай талаар гитлеризмын илагдаhаниинь юуб гэхэдэ, Ленин ба Сталинай байгуулhан арадуудай ханибарисаагай советскэ үзэл хадаа үндэhэ яhанай ба национальна зэбүүрхэлэй фашистска үзэлые энэ дайнда хүсэд илаhан ябадал болоно.

Мүнөө гитлеризмые илажа байгаа советскэ арадуудай ханибарисаагай—советскэ общественэй ажа амидаралай агууехэ хүдэлэгшэ хүсэнэй шалтагаануудынь ямар юумэндэ байнаб?

Арадуудай ханибарисаагай зам, тэрэнэй бэелүүлэгдэхэ эрхэбайдал болон шэпыень большевигүүдэй парти, тэрэнэй вождьнар Ленин ба Сталин теоретическоор нээhэн ба тайлбарялан тодорхойлhон байна. Манай парти болбол национальна харша харилсаанда хэзээдэ эсэргүү байжа бүхы үндэhэ яhатанай, нацинуудай арадуудай юрэнхы зорилгодо зэрюулэгдэhэн ханибарисаата хамтын тэмсэлэй түлөө, эб нэгэдэлэй түлөө ороддог байгаа, национальна эрхэнээ зайсуулхын түлөө хэзээдэ тэмсэдэг hэн. Арадай өөhэдэөө засагаа бариhан орондо лэ нэгэдэмэл гүрэн соохи арадуудай ахадүүгэй хани найрамдал тогтоогдожо шададаха, национальна харша харилсаан хүсэд зайсуулагдажа шададаха гэжэ большевигүүдэй парти тодорхойлhон байгаа, энээниие түүхэ баталан гэршэлбэ. Энэшье ойлгосотой. Советскэ общественэй эрхэбайдалда арадуудай ахадүүгэй бодото найрамдал ба тэгшэ эрхэ байгуулха замдахи hаад ушаруулмаар гол зүйлнүүд зайсуулагданхай. Арадые даралдаг ангинууд, национальна үүдхэгшэд болон дэбэргээшэд эндэ үгы болонхой; бүхы нацинуудые общественэй ниидэд үсөөнхидэй дарлалта мүлжэлгэ дээрэhээ үнэhэлжэ элдэб нацинуудай дунда гараhан харилсан найдалсадагүй ябадал эндэ үгы болон барагдаа; арадуудые али болохоор боголшолхо ябадалда тон харшаар хандадаг хүдэлмэришэд ба таряашалай гүрэн болбол бүхы общественэй интересүүдые сахин хамгаалагша байна, арадууд болбол политическэ хэрэг ябуулгануудтаа, ажахын болон соёл культурые хүгжөөлгэдэ бэе бэедээ үнэн сэдьхэлэй туhаламжа ба дэмжэлгые харюуцагагүйгөөр үгэлсэдэг байха юм. Советскэ засаг болбол өөрынгөө үндэhөөр ба өөрынгөө бүхы политикараа арадуудые нэгэдхэнэ, тэдэнэй хоорондо ханибарисаа үүсхэнэ. Советскэ нийтын харилсаануудай ашаар, арадуудай ут уламай ёhо журамууд бүхы дээрэ гүрэнэй юрэнхы интересүүдтэй таhаршагүйгөөр холбоогдоно. Эдэ бүхы хадаа арадуудай дунда байhан харша харилсаануудые үнтэhөөрынь таhалжа, арадуудай хоорондо үндэhөөрөө ондоо, шэнэ ахадүүгэй харилсаануудай эрхэбайдалнуудые бии болгобо.

Тиин, советскэ байгуулалта хадаа арадуудые нэгэдхэдэг ба элсүүлэн эмхидхэдэг болоно. Тиимэл ушарhаа, советскэ байгуулалта хадаа «гүрэнэй нэгэдэмэл союз дотор арадуудай ахадүүтэй хани найрамдалые тогтоохо hуури ба фундаментань болодог» байна гэжэ нүхэр Сталин hургадаг. (Марксизм ба национально-колониальна асуудал, 105-дахи хуудаhан).

Манай советскэ общественэй эрхэбайдалда арадуудай нэгэдэл хадаа нэгэ нацань нүгөөдэдөө хүсөөр бололго гаргахагүй, бүрин hайн дуранай найрамдал дээрэhээ үндэhэлэн, бүхы нийтын, ажахын ба культурна ажабайдалай талаар нацинуудай, үндэhэ яhатанай тэгшэ эрхэ дээрэhээ үндэhэлэн, Советскэ Союзай бүхы арадуудай гүйсэд харилсан найдалсалга ба харилсан туhалалсалга дээрэhээ үндэhэлэн, нэгэдэмэл союзна гүрэн доторхи бүхы советскэ арадуудай интересүүдэй нийтэ байhаниие али тодоор, гүнзэгыгөөр мэдэрэлгэ дээрэhээ үндэhэлэн тогтоогдонхой.

Советскэ арадуудай союз, өдэнэй ахадүүгэй найрамдал ба ханибарисаан, эдэнэй нэгэдэл болбол ажана амгалан сагай ехэ туршалтануудые нэбтэ дабан, энэ шалгалтые амжажа гараа. «Социализмын үнгэhэ hуури дээрэ олонациональна гүрэниие тогтоохо туршалга бүримүhэн амжагдаа»—гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ. (Ленинизмын асуудалнууд, 513 хуудаhан).

Советскэ арадуудай союз, эдэнэй ахадүүгэй найрамдал ба ханибарисаан, эдэнэй нэгэдэл болбол сэрэгэй үеын шэрүүн шалгалтые мүн лэ амжажа гараба.

«Манай ороной арадуудай эб найрамдал,—гэжэ нүхэр Сталин хэлээ hэн,—дайнай хамаг бэрхэшээлнүүд ба шалгалтануудые дабажа гараhан ба фашистска эзэмдэгшэдтэ эсэргүү бүхы советскэ хүнүүдэй нийтын тэмсэлдэ улам бүри хатуужаа. Энээндэ Советскэ Союзай хүсэнэй үндэhэнь байна». (Советскэ Союзай Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайн тухай, нюур 109).

Дайн хадаа манай арадай, агууехэ үзэл суртал ба моральна хүсые харуулба. Советскэ хүнүүд гансахан зэбсэгэй хүсөөр бэшэ, мүн тэрэшэлэн өөрынгөө үзэл сурталай бүлюу байhан ябадалаар дайсаниие илана.

Энээн соо манай алдарта партиин ленинско-сталинска үзэлэй бүгэдые илагша хүсэн ба бадаралтань харагдана.

4. Ленин—Сталинай парти болбол дайсаниие бүримүhэн илаха тээшэ советскэ арадые хүтэлнэ

Хэрбээ эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда советскэ арад өөрынгөө орон нютагые эсэстэнь хүртэр хамгаалжа, гиихэдэ тэрэнэй арми дайсаниие зүрхэтэйгөөр даран сохижо, шууд түргэнөөр саашаа баруулжаа добтолжо ябаа хадань, бидэнэр дайсаниие дүүрэн илахын урда гээ байгаа хадамнай, энээнэй шалтагааниинь—манай партиин үнэн ба сэсэн ленинскэ политикада байна.

Манай советскэ ороной эгээл сэхэ, тэсэмгэй ба тогтууритай патриодуудые өөрынгөө зэргэдэ татажа абаhан ба Ленинэй түгтэ үнэн сэхэ байhан большевигүүдэй парти болбол өөрынгөө советскэ эхэ орондо үнэн сэхэ ба дуратай байхаар советскэ арадые үсэд зоримгойгоор хүмүүжүүлhэн байна. Манай ороной баялигта халдан ороhон дайсад тухай партимнай хүдэлмэришэд, таряашад, интеллигенцидэ хандажа Ленинэй иимэ үгэнүүдые хэлэдэг байгаа: «Тэдэнэр өөhэдынгөө үхибүүд, ашa гушанарга энэ юумые хэхэгүйень захижа арилдаг болтор тэдэниие hургаха ёhотойбди...» (том XXV, нюур 299). Советскэ арад манай алдарта партиин хойноhоо, тэрэнэй энэ ленинскэ политикые хэлбэришэгүйгөөр дахажа ябана. Советскэ Союз—энэ хадаа патриодуудай, патриот-сэрэгшэдэй, патриот-труженигүүдэй орон мүн. **Манай партиин ленинскэ зам хадаа советскэ общественые бадаруулха ба бэхижүүлхэ ябадалда хүргэбэ.**

Энээндэ манай партиин агууехэ хүсэн элирэн харагдаба.

Энэ дайнай үедэ большевигүүдэй парти болбол Эсэгэ ороноо хамгаалхын тулада хэдэн арбаад миллион советскэ хүнүүдые өөрынгөө тугууд доро суглуулжа, Советскэ Союзда дайсанай хэhэн добтолгын бута сохилгые хүндэ хүшэр байдал соо эмхидхэжэ шадаа. Нүхэр Сталин иигэжэ хэлээ hэн: «Амжалтын тулада, илалтын тулада бүхы аргаболомжонууд байгаашье хадань тэдэнэр, эдэ аргаболомжонууд, минии үлэлэг тухай ушарнууд гүрэнүүдэй түүхэдэ, улас оронуудай түүхэдэ, армиинуудай түүхэдэ байдаг байгаа, юуб гэхэдэ хүтэлбэрилэгшэдынь тэдэ аргаболомжонуудые обёоролгогүй, тэрээгээр hамбаашалжа шададаггүй байтаа, тиихэдэ армиинуудынь диилдэжэ хосордог бэлэй» (Ленинизмын асуудалнууд, 11-дэхи хэблэл, нюур 323). Түүхэтэ энэ дүршэлые ... дүүрэн хэмжээгээрынь хараадаа абаhан ... Большевистскэ парти болбол дайсаниие диилхэ ... нэгэшье аргые анхарангүй орхёогүй. Парти ... дэн миллион советскэ хүнүүдые дайсантай тэм... ригжуулhан ба бодхооhон, советскэ арадай ... материальна хүсэнүүдые үсхэhөн, манай ... илаха байhандань хэлбэришэгүй этигэлээр тэ... сэглэhэн байна. Советскэ хүнүүд болбол агу... нинэй зоригто hүгэдэжэ, нүхэр Сталинай нэрые ... дайнда ороо. (Альга ташалга). **Манай партиин ... зам хадаа дайсаниие илаhан түүхэтэ илалтада ...**

Энээндэ манай партиин сэсэн мэргэниинь элирэ... ба.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда бүгэдэарадай ... хамгаалжа гараhан Ленин—Сталинай парти ха... миллион советскэ сэрэгшэд ба труженигүүд... мүнөө улам ехэ нүлөөтэй ба хүндэтэй болоо, ... улам бүри гүнзэгыгөөр ба таhаршагүйгөөр хол... лоо. Манай большевистскэ парти улам бүри бат... бүурашагүй хүндэтэй болоо. Сэрэгэй хүндэ хү... хэдэн миллион шэнэ хүдэлмэришэд, колхозни... интеллигентнүүд өөрынгөө зол хубиие Ленин—... партитай холбоhониинь дэмы бэшэ. Мүнөө мана... болбол өөрынгөө зэргэдэ 5.700 миянг... нүүдые тоолоно. Эдэ бүхы жэлнүүдтэ ... шевистскэ партиин үнгэрhэн ленинскэ за... партиие алдарта илалтануудта асараа, ... улам бүри хүсэтэй болгоо, тэрэнэй зэргые бү...

Энээндэ манай партиин түүхэтэ үнэ... тэрэнэй хүтэлбэриин жэшээлэшэгүй хүсэниинь ... харагдаба.

Большевигүүдэй партиие Ленин болбол торон... гүй урагшаа дабшаха ябадалда саг үргэлжэ ... байтаа. Нүхэр Сталин болбол өөрынгөө хүсэлэ... шэнэхүүд эршэнүүдээр дайсанhаа бүлюу байха ... олохо ба дайсаниие бүри мүhэн дарахын тула... hан урэ дүнгүүдээ хэзээшье тогтохогүйе, ... нуудаар өөрыгөө hамааруулхагүйе, урагшаа ... шэгүйгөөр ябахые парти ба арадые hургана. ... нүхэсэлнүүдые нээдэг, шиидхэгдээгүй зорил... бэелүүлхын тулада партиие элсүүлдэг, партиин... скэ политика хадаа большевигүүдые холо хар... сэмгэй ба эрэлхэг болгоо.

Энээндэ манай партиин хүсэн ба холые хара... элирэн харагдаба.

Ленин болбол общественэй хүгжэлэй законууд... ветскэ гүрэнэй байгуулалтын законуудай бүхы... эрдэмээр коммунистнуудай партиие зэбсэгжүүл... нэй нүгшэhэнэй hүүлээр общественэй хүгжэл ... нээн орёо болоhониинь мэдээжэ. Тиигээд бай... най парти, нүхэр Сталин болбол шэнэ агууехэ ба ор... асуудалнуудые шиидхэхэдээ и... эрхүү асуу... агууехэ Ленинэй шиидхэдэг шэнгеэр мүн лэ гү... ба зүрхэтэйгөөр, үнэн ба алдуугүйгөөр үйлэдhэ...

Энээндэ большевистскэ партиин хүсэн ба ила... байhаниинь элирэн харагдаба.

Нүхэр Сталин болбол агууехэ пролетарска ст... арми, нүхэр Ленинэй арми гэжэ манай боль... партиие нэрлэhэн байна. Советскэ хүнүүд ан... жуулагша үгэнүүдые мэдэдэг ба хүнэлдэг гэ... неэдэр советскэ арад онсо ехэ баяртайгаар тэрэ ү... дабтаад, иигэжэ хэлэнэ: тиимэ, бидэнэр, сов... нүүд бултадаа нүхэр Ленинэй армида, Сталинай армида хамаадагнабди, советскэ... Ленин ба Сталинай түг доро ин... илалтануудые түйлаба. Байлдаанда нүхэр Ста... тэлжэ ябаhан армида хамаадахаhаа ондоо тиим... ба омгорхол байхагүй! (Нэрьемэ альга ташалга...)

Манай алдарта большевистскэ парти, Ленин—... парти мандаха болтогой! (Альга ташалган).

Сүлөөлэгшэ арми болохо Улаан Арми мандаха... (Альга ташалган).

Манай үнэн ба илалта түгэлхэр түг болохо ... мандаха болтогой! (Альга ташалган).

Манай героическа армиин ба советскэ арадай ... вождь—нүхэр Сталин мандаха болтогой! (Бүх... хэоьемэ hэшин болоно. Заседанида хабаадагшад... hазн бодожо партийна гимн. «Интернационалые»...)

(«Б.-М. Үнэн» газетын удаахи ном... 1945 оной январиин 27-до гараха).

Харюусаалгата редакторай орлогшо Д. ЛУБС...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35, ТЕЛЕФОНЫ: ответ. редактора—23, АТС—180; зам. ответ. редактора—7-89; ответ. секретаря—3-23; отд. партийной жизни и промышленности—7-89; сельского хозяйства—?-03, писем и переводов—6-03 (2 зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.).

Н—00273.

Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тир...